

Het Forer-effect en de stem als spiegel van de ziel

De Limburger 28-9-2024

Wil je weten wat je sterke kanten zijn? Je valkuilen? Je verborgen talenten? Dat kan. Je hoeft er niet meer voor naar de psycholoog. Want het Nederlandse bedrijf Voice Your Future bedacht een nieuwe aanpak. Hier is hoe het gaat: je telt hardop van 1 tot 100 en daar maak je met je mobieltje een geluidsopname van. Die stuur je naar het bedrijf. Je betaalt iets. Dan analyseren ze je stem en binnen een dag ontvang je een rapport over wie je nu eigenlijk echt bent. Is dat niet totaal gaaf, mensen? Een journalist van het Financieel Dagblad nam onlangs de proef op de som en was razend enthousiast. Het rapport kwam op basis van haar stem tot de conclusie dat zij alert, verantwoordelijk en taakgericht was. Maar, ho, een minpuntje bleek er ook te zijn: moeilijk nee kunnen zeggen. Eindoordeel van deze journalist: klopt allemaal als een bus. In het voorbijgaan meldt ze dat Amsterdamse wetenschappers onderzoek deden naar de stemanalyse van Voice Your Future. En weet je wat? Ook zij zijn lovend. Daarom gaan bedrijven als KLM en Achmea het nu inzetten bij hun personeelsbeleid.

Ik probeerde de bevindingen van die Amsterdamse geleerden te begrijpen, maar kon er geen touw aan vastknopen. Daarom dook ik in de wetenschappelijke literatuur. Na een kwartiertje lezen kon ik veilig deze conclusie trekken. Zeker, er zijn verbanden tussen stemkenmerken – volume, hoogte, nasale bijklank – en allerlei karaktereigenschappen. Dus, bijvoorbeeld, mensen die luider spreken, zijn door de bank genomen wat vaker extravert. Maar zulke verbanden zijn zwak. Ongeveer zo slap als de relatie tussen het gewicht van een auto en zijn onderhoudskosten. Wie iets wil weten over de persoonlijkheid van iemand kan luisteren naar zijn stem, maar andere bronnen – wat zeggen ouders, vrienden, collega's? – zijn stukken informatiever.

Hoezo dan loopt zo'n journalist van het Financieel Dagblad over van begeestering? Om dat te snappen moet je bij de Amerikaanse psycholoog Bertram Forer zijn. Hij gaf studenten zogenaamd een persoonlijkheidstest en daarna een totaal gefingeerde samenvatting van de resultaten. Zonder dat ze het wisten kregen alle studenten dezelfde conclusies voorgeschoteld: dat ze alerte types waren met een groot verantwoordelijkheidsgevoel, maar wel vaak de lat hoog voor zichzelf legden. Enzovoorts. De studenten vonden het rake typeringen van hun unieke persoonlijkheid. Maar het is hier zoals met horoscopen: iedereen kan in zulke positief getoonzette vaagpraat wel iets van zijn gading vinden.

De studenten van Forer waren geen onnozele halzen. Zij stelden vertrouwen in de deskundigheid waarmee werd geschermd. In beginsel een prima eigenschap. Maar het maakt je wel kwetsbaar voor luchtfietsende praatjesmakers die geld uit je zak proberen te kloppen.